

Sankcie dlhovej brzdy sa dodržiavajú skôr formálne, je dôležitá jej modernizácia a zosúladenie s výdavkovými limitmi

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť predložila 31. 8. 2023 do Národnej rady SR Správu o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti za rok 2022. Povinnosť predložiť a prerokovať správu je stanovená ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti.

Rada vo svojom hodnotení konštatovala, že **dlhodobá udržateľnosť verejných financií zohľadňujúca aktuálny strednodobý odhad vývoja salda z mája 2023 nebola dosiahnutá**. Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti dosiahol 5,9 % HDP, čo znamená, že verejné financie sa nachádzajú v pásme vysokého rizika. Na dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti by bolo potrebné trvale zvýšiť príjmy a/alebo znížiť výdavky v objeme 7,6 mld. eur. **Dlhodobá udržateľnosť verejných financií sa tak výraznejšie zhoršuje od prepuknutia vojnového konfliktu.**

Podiel dlhu na HDP bol v rokoch 2021 a 2022 nad najvyšším, piatym sankčným pásmom dlhovej brzdy. Dlh na konci roku 2021 dosiahol na základe údajov, ktoré zverejnil Eurostat v októbri 2022, úroveň 61,0 % HDP a na konci roku 2022 bol na základe predbežných údajov z apríla 2023 na úrovni 57,8 % HDP. Keďže 24-mesačná výnimka z uplatňovania prísnejších sankcií ústavného zákona skončila 5. mája 2023, dosiahnutá výška dlhu za rok 2022 je v súčasnosti spojená so sankciami vyplývajúcimi z prekročenia všetkých piatich sankčných pásiem dlhovej brzdy.

Napriek vysokým úrovniam dlhu verejnej správy, ktoré sa od roku 2020 kontinuálne nachádzajú nad najvyšším sankčným pásmom dlhovej brzdy, dochádza len k formálnemu plneniu sankcií, ktoré má minimálne vplyvy na zníženie dlhu verejnej správy. **“Samotná dlhová brzda bez výdavkových limitov nezabezpečovala dostatočnú ochranu dlhodobého zdravia verejných financií. Preto je modernizácia ústavného zákona vrátane zosúladenia sankcií dlhovej brzdy s nedávno prijatými výdavkovými limitmi kľúčová a nemala by sa odkladať”**, hovorí predseda RRZ Ján Tóth.

K zlepšovaniu dlhodobej udržateľnosti by mala prispieť aj efektívna implementácia výdavkových limitov. Je však potrebné dodať, že v najbližších rokoch samotné plnenie výdavkových limitov pri zákonom požadovanej úrovni zlepšovania deficitu nepostačí na stabilizáciu dlhu v strednodobom horizonte, preto by mala byť konsolidácia verejných financií v najbližších rokoch ambicióznjšia než minimum, ktoré požaduje zákon.

Pravidlá rozpočtovej transparentnosti definované ústavným zákonom boli takmer v plnej miere splnené. RRZ publikovala v správe z augusta 2022 aj odporúčania na zlepšenie zrozumiteľnosti informácií uvedených v hodnotených dokumentoch, ako aj kvalitu rozpočtového procesu a kontroly Národnej rady SR. S výnimkou mierneho zlepšenia porovnateľnosti rozpočtu s vykazovanými údajmi nedošlo k žiadnemu pokroku.

Pozitívne možno vnímať pokračovanie snahy o zefektívnenie verejných investícií cez princíp nulového štartovacieho rozpočtu (zero-based budgeting) a zlepšenie prístupu RRZ k údajom od iných inštitúcií potrebných pre riadne vykonávanie mandátu a kvalitné analytické výstupy. Samosprávy v drvivej väčšine dodržiavajú pravidlá pre obce a kraje. K ich porušeniu a udeleniu sankcií za nadmerný dlh či nadmerné splátky dochádza u menej ako 1% samospráv, pričom ide skoro výlučne o veľmi malé obce.

Celú správu nájdete na www.rrz.sk

Kontakt: media@rrz.sk